

85.

**A Belügyminisztérium Kolozs tartományi Igazgatósága
intézkedési terve Varró János és Lakó Elemér ügyében**

Kolozsvár, 1957. augusztus 12.

BM Kolozs tartományi Igazgatósága

Szigorúan titkos

Jóváhagyta:

BM Tart. Igazgatóság parancsnoka

S.k. Iosif Breban alezredes¹⁰⁰

1957. május 16-án csoportos vizsgálati dossziét nyitottunk nevezett Varró János, a Bolyai Egyetem Bölcsész- és Történettudományi Karának tanársegéde és Lakó Elemér, ugyanezen kar tanársegéde ellen. Az akció elindítása alapját azok a informatív¹⁰¹ és vizsgálati anyagok képezték, amelyek rámutatnak, hogy mindketten tagjai egy felforgató szervezetnek, és ellenséges nacionalista elemek. Az informatív anyagokból az is kitűnik, hogy a fentiek Varró Jánosnak a Bolyai Egyetem Horea úti 31 sz. alatti dolgozósobájában különböző diákokkal és más személyekkel is találkoznak, ahol órákon keresztül különböző kérdésekről, köztük politikai, rendszerellenes jellegű témákról is folytatnak beszélgetéseket.

Azért, hogy megállapíthassuk, miről beszélgetnek ott, hogy milyen kapcsolat áll fenn ezen gyanúsítottak és azok között a diákok között, akikről jelezték, hogy látogatják őket, valamint hogy ellenőrizzük „Tóth Miklós”, „Fekete Pál” és „Balogh Fr. [Ferenc]” ügynökök őszinteségét, akik az említett dolgozóban fel fogják venni velük a kapcsolatot, az összeállított intézkedési tervben előirányozták egy lehallgatókészülék felszerelését, amelt 1957. szeptember 15-től lépjen működésbe. Ahhoz, hogy a készüléket felszerelhessék Varró J[ános] dolgozósobájába, szükséges beazonosítani és tanulmányozni ezt a szobát, illetve keresni ott egy olyan helyet, amely alkalmas a lehallgatásra.

A fentiek megvalósítására fel kell venni a kapcsolatot a Bolyai Egyetemen egy megbízható elemmel, aki segíthetne nekünk ebben. E célból elkezdtük tanulmányozni nevezett Nagy Ferencet, a Horea úti 31 sz. alatti épület /a Bolyai Egyetem III. épületének/ adminisztrátorát, Nagy István írónak, az Írószövetség kolozsvári elnökének testvérét, aki párttag és akit őszinte, elkötelezett és megbízható elemnek tartanak, mivel minden feladatot, amit eddig a pártszervezettől kapott, lelkiismeretesen végrehajtott. Az elvégzett nyomozásból kitűnik, hogy az érintett már akkor segítette a párttagokat politikai tevékenységükben, amikor az RKP még az illegalitásban harcolt.

Nevezett Nagy Ferencnek van lehetősége arra, hogy segítséget nyújtson szerveinknek, amennyiben nagyon jól ismeri az épületet és melléképületeit, ezen

100 Kézzel írott dátum: 957. 08. 14.

101 Románul „materiale informative”.

felül birtokában van a fenti épület szobáinak alaprajza. A lehallgatókészülék beszerelése különösebb nehézség nélkül megvalósítható, amennyiben az épület általános tatarozás alatt áll, és az épületen különböző munkások, például kőművesek, festők, villanszerelők stb. dolgoznak, ami miatt az operatív szerveink jelenléte nem igényel fedőakciót.

A fentiekkel kapcsolatban javasoljuk:

Hagyják jóvá a kapcsolatfelvételt nevezett Nagy Ferencsel annak megállapítása végett, hogy Varró melyik dolgozószobát használja, a dolgozó tanulmányozása és egy lehallgatószoba megtalálása végett. Ezen műveletek elvégzése után konkrét javaslatok fognak készülni a készülék tényleges beszerelésének módjáról.

Jóváhagyja:

Operatív tiszt

A [III.] Alosztály parancsnoka

S.k.: Papp Adalbert hadnagy

Iacob Martin őrnagy

S.k.: [olvashatatlan] főhadnagy

ACNSAS, fond Informativ, dos. 3010, vol. 1, 168–169. f. Géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.

86.

A Kolozs tartományi Securitate összefoglaló jelentése a Varró János és Lakó Elemér elleni vizsgálatról

Kolozsvár, 1957. augusztus 21.

1957. május 16-án csoportos ellenőrzési akciót indítottak a nevezettek ellen:

1. Varró János, született 1927. november 21-én Marosvécs községben, Magyar Autonóm Tartomány, István és Mária fia, magyar nemzetiségű, román állampolgárságú, foglalkozása tanár, jelenleg tanársegéd a Bolyai Egyetem Bölcsész- és Történelemtudományi Karán, lakhelye Kolozsvár, Ion Rusu utca 8.

2. Lakó Elemér, született 1929. március 10-én Kolozsánán, Kolozs tartomány, Lajos és Ezsébet fia, magyar nemzetiségű, román állampolgárságú, foglalkozása tanár, jelenleg tanársegéd a Bolyai Egyetem Bölcsész- és Történelem-tudományi Karán, lakhelye Kolozsvár, Dézsma utca 30.

Az akció olyan informatív anyagok alapján indult el, amelyekből kitűnt, hogy a fentiek ellenséges nacionalista elemek, akik felforgató akciókra képesek, amely anyagokat nyomozati anyagok is alátámasztottak. 1956. június 2-án „Gyurka” ügynök jelezte, hogy nevezett Varró Katalin, Varró János felesége, az RNK Akadémia kolozsvári fiókja Nyelvtudományi Intézet kutatója egy vele folytatott beszélgetésben többek között azt mondta:

„Gáll Ernő professzor, a Bolyai Egyetem prorektora azzal bízott meg, hogy ellenőrizzem egy szociológiai tanulmány román nyelvű fordítását, amely a két világháború közötti magyar ideológiai, irodalmi és tudományos irányzatokkal foglalkozik, és amelyet a marxista felfogás szerint állítottak össze, amely dolgo-